

KORTWEG

Driemaandelijks tijdschrift van het Willemsfonds Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Erkenningsnummer P206416 - Afgiftekantoor Brussel X - Kortweg
Verantwoordelijke Uitgever: Mireille Corteville, p/a Andrée De Jonghstraat 12/17, 1020 Laken - Tel. 0497 58 54 96 - E-mail: suzanne.terhaar@willemsfonds.be - Website: www.willemsfondsbrussel.be

Nr. 101
feb. '24

A JOURNEY THROUGH
JAZZ

25th EDITION
BRUSSELS CONCERT BAND
o.l.v. GUIDO DE RANTER - Host: LIES STEPPE - STARRING:
YANNICK BOVY - DUNJA MEES
TIM ACKE - BEN VANDERWEYDEN
10 MAART 2024 - 15u. - W:HallI, Sint-Pieters-Woluwe
Tickets: concertband.willemsfondsbrussel.be - €15 en €7.50 (tot 14 jr)

A Journey through Jazz Jubileumeditie The Brussels Concertband

Dit keer brengt The Brussels Concertband jullie een vlegje historiek van de jazz. Hierbij kunnen o.a. dixieland, blues en swing natuurlijk niet ontbreken. Onze gastartiesten zijn niet de minsten: als professionele jazz-zangeres zal Dunja jullie helemaal meenemen in haar passie. Yannick Bovy is d  Belgische ambassadeur voor crooner- en jazzmuziek. De mondharmonica wordt bespeeld door Ben Vanderweyden, die de nummers van Toots Thielemans als geen ander beheerst. Als kers op de taart kunnen jullie tijdens de pauze en na het concert genieten van Tim Acke & Co, die de muzikale sfeer verderzetten.

- 🕒 **Zondag 10 maart om 15u00**
- 📍 **W:HallI, Charles Thielemanslaan 93, Sint-Pieters-Woluwe** 39 44 Groene hond ♿
- 💶 **15 euro / 7,50 euro voor kinderen tot 14 jaar**
- 📄 **Tickets via <https://concertband.willemsfondsbrussel.be/>**
Meer info via suzanne.terhaar@willemsfonds.be

Pagina 2

In gesprek met Lisette Ma Neza
De eerste Brusselse Stadsdichter

Expo Josef Hoffmann

In de ban van schoonheid

Deze tentoonstelling, die doorgaat in het Brussels Museum Kunst & Geschiedenis, biedt de uitzonderlijke gelegenheid om een kunstenaar te ontdekken voor wie schoonheid een absolute vereiste was voor individuele en sociale transformatie.

De Weense architect en ontwerper Josef Hoffmann (1870-1956) was een veelzijdig kunstenaar. Als oprichter van de Wiener Werkst tte (Weense ateliers) wou hij kunst en vakmanschap opnieuw met elkaar verbinden. Hij ontwierp zowel serviezen als meubilair en jurken. Zijn bekendheid verwierf hij echter als architect met als grootste meesterwerk het Stocletpaleis, dat vandaag tot het Unesco-werelderfgoed behoort.

De tentoonstelling 'Josef Hoffmann - In de ban van schoonheid' tracht een breder perspectief te bieden door het kunstenaarschap van Hoffmann te belichten. De tentoonstelling is samengesteld uit alom bekende werken uit Weense musea afgewisseld met zeldzame stukken uit privéverzamelingen. Elk onderdeel van de tentoonstelling is opgebouwd rond  n of meer maquettes, met een klemtoon op zijn creatieve werkwijze en zijn kleurgebruik. De verhaallijn wordt verlevendigd door biografische details. Dit alles om het begrip van deze spilfiguur van de moderne design te verbreiden.

- 🕒 **Zaterdag 2 maart om 14u00**
- 📍 **Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Jubelpark, Brussel**
1 5 27 61 80 81 Merode 12 21 56 60 79 Schuman ♿
- 💶 **10 euro voor leden of als je een Museumpass hebt / 15 euro voor niet-leden**
- 📄 **Inschrijven & meer info via ilsecarle@hotmail.com**

Lid worden van het Willemsfonds?

Lid worden kan heel eenvoudig. Je stort 15 euro op rekening BE39 0010 2817 2819 van Willemsfonds vzw. Je wordt dan lid voor het kalenderjaar 2024. Per extra gezinslid stort je 3 euro bij. Ben je jonger dan 30 jaar? Dan kan je zelfs gratis lid worden: stuur een mailtje naar suzanne.terhaar@willemsfonds.be

Als lid ontvang je je lidkaart thuis, waarmee je korting krijgt bij vele activiteiten. Ook bezorgen we je onze magazines Rechtuit en Kortweg. Bovendien geef je onze vereniging een steuntje in de rug en help je mee het Nederlandstalige sociaal-culturele verenigingsleven vooruit. Alvast bedankt!

Maak kennis met Lisette Ma Neza

De nieuwe Brusselse Stadsdichter

De voorbije maanden zocht onze stad naar een officiële stadsdichter. Een professionele jury en het grote publiek verkozen de veelzijdige kunstenares Lisette Ma Neza. Zij mag zich voortaan twee jaar lang Brussels stadsdichter noemen. Wij spraken met haar over haar verwachtingen en plannen.

Waarom heb je je kandidaat gesteld voor het stadsdichterschap?

Ik hou heel erg van Brussel, ik vind het een heel interessante stad waar ik me soms vragen bij stel en die ik heel graag verder wil onderzoeken en ontdekken. Daarnaast hou ik van schrijven en dichten, dus die twee passies samen zorgden ervoor dat ik erg graag stadsdichter wilde worden. Ik had ook het gevoel dat dit nodig was in Brussel. Ik zie bijvoorbeeld bij mijn collegadichters in andere steden – Antwerpen, Amsterdam, Rotterdam, maar ook de dichters des vaderlands – dat dat hele mooie projecten en verbindingen doet ontstaan en ik vind het wel mooi als dat ook in Brussel zo zou kunnen zijn.

Heb je altijd in Brussel gewoond?

Nee, ik ben opgegroeid in Nederland - oorspronkelijk kom ik zelfs uit Rwanda - en mijn studies hebben me naar Brussel gebracht. Maar ik ben er niet van overtuigd dat een Brusselaar geboren en getogen moet zijn in Brussel. Ik denk dat het een stad is van collectief niet-thuishoren, en dat we daardoor juist samen horen. Mensen komen en mensen gaan, en Brussel blijft bestaan.

De finalisten, jury en organisatie van de competitie voor het stadsdichterschap.

Waar haal je zo al inspiratie uit voor jouw poëzie? Is dat vooral het stadsleven of zijn er ook andere bronnen van inspiratie voor jou?

De mensen die de stad maken, of het land, Europa, de wereld... En ook een beetje de geest die leeft op allerlei plekken: de geschiedenis, wat er is gebeurd, wat er zou kunnen komen in de toekomst, ... Al die grote levensvragen, maar ook heel individuele, kleine, intieme vragen, en het zoeken naar antwoorden - die ik misschien nooit ga vinden - daar hou ik me graag mee bezig.

Als je op straat loopt in Brussel en je hoort allerlei verschillende talen door elkaar heen, dan vraag je je af: wie zijn deze mensen, wat wordt er hier gezegd. En al die wijken die in Brussel samenkomen en van Brussel een mozaïek maken...

Hoe zal de meertaligheid van Brussel zich reflecteren in jouw stadsdichterschap?

Ik wil heel graag met vertalingen werken. Waar ik in geloof, is dat een gedicht een vertaling is van iets. Stadsgedichten zullen vertalingen zijn van de stad. In die zin alleen al hoop ik om te vertalen op zoveel mogelijk verschillende manieren: massavertalingen met allerlei talen van overal en nergens, maar ook vertalen tot instrumenten of tot beeldende kunst, dat lijkt me ook heel interessant.

Zal je in de functie van stadsdichter nog steeds de vrijheid hebben om altijd te zeggen en schrijven wat je wil?

Poëzie is sowieso vrij. Het is een vrije vorm waarin je met metaforen en beeldspraak eigenlijk alles kan zeggen, vind ik. En er is geen manier om dat van de poëzie af te nemen. Dus de vrijheid zal ik volledig omarmen zoals ik altijd al heb gedaan met mijn gedichten, daar kan geen verandering in komen.

“Ik denk dat Brussel een stad is van collectief niet-thuishoren, en dat we daardoor juist samen horen.”

Toen je in december je kandidatuur toelichtte, gaf je aan dat je ook actuele wereldproblemen meeneemt in je werk. Hoe zal je dit doen?

Als er een wereldproblematiek leeft in de straten van Brussel - en daar leeft altijd van alles - dan zullen die ook vertaald worden in de gedichten of projecten.

Zijn er zulke onderwerpen waar je meteen mee aan de slag wil?

Eigenlijk niet. Ik ken Brussel al redelijk goed, maar ik zou het nu nog niet willen invullen. Ik hou heel erg van improviseren en ik hou van luisteren en antwoorden. Dus ik denk dat de komende weken voor mij een periode zullen zijn om - wel, eerst om nog meer Frans te leren - en daarnaast te luisteren naar de stad. En dan pas zal ik kunnen zeggen: hier wil ik iets over schrijven. Ik denk dat dat heel organisch gaat gebeuren.

En zelfs als het lijkt - ik denk niet dat het kan - dat Brussel nergens mee bezig is... en als het een beetje een stillere periode zou zijn, dan nog weet ik zeker dat er overal tussen de huizen in en in de huizen, op de straat, in de publieke ruimte, ... gesprekken zijn die ik mee zou kunnen voeren.

In gesprek met Lisette Ma Neza. Zij gaf in het verleden reeds een indrukwekkende performance voor het Willemsfonds, tijdens ons jaarlijkse Brussels Planetarium Poetry Fest.

De opdracht voor een stadsdichter is om in de volgende twee jaar zeker 19 werken te maken over Brussel. Zijn er nog andere dingen die je wil gerealiseerd hebben na die 2 jaar?

Die 19 gedichten... het getal 19 is zoals de gemeenten, maar het is niet per sé dat ik 1 gedicht aan elke gemeente overdraag. Hopelijk kom ik wel overal, dat is natuurlijk het doel. Maar als ik er naar terug zou kijken over 2 jaar, dan hoop ik dat ik naar 19 gedichten kan kijken of ze kan lezen - ik weet nog niet op welke manier ze te lezen zullen zijn - en dat de stad zoals ze nu is, samen is gevat.

Ik denk niet dat het me gaat lukken om dat in zijn volledigheid te doen, daarom is het ook fijn dat er na mij iemand anders komt, en daarna weer hoop ik, maar Brussel zoals ik het ervaar en de mensen die ik zal ontmoeten - al die kleine levens die ons samen groot maken - ik hoop dat ik dat zal hebben samengevat; of dat ik daar een poging toe zal hebben gedaan, en dat ik kan zeggen: dit was Brussel de afgelopen 2 jaar.

Hans Van Rompaey

Een stadsdichter voor een meertalige stad

Het Brussels Stadsdichterschap is er gekomen naar aanleiding van de Molenbeek for Brussels 2030, het project waarmee Brussel Culturele Hoofdstad van Europa wil worden in 2030. Het initiatief kwam van Brussels Minister van Meertaligheid Sven Gatz. Volgens hem zal de stadsdichter de stem vertolken van de Brusselse gemeenschap en poëzie brengen in verschillende talen die de identiteit van de stad weerspiegelen en haar inwoners verbinden.

Foto: minister Sven Gatz kroonde Lisette Ma Neza tot officiële stadsdichter van Brussel

Bezoek aan art deco-meesterwerk Basiliek van Koekelberg

De Basiliek van Koekelberg is de vijfde grootste kerk ter wereld, na de Basilique de Notre-Dame de la Paix te Yamoussoukro in Ivoorkust, de Sint-Pieterskerk in Rome, de Sint Paulskathedraal in Londen en de Santa Maria Dei Fiori kerk in Firenze.

Vandaag is deze kerk in de eerste plaats een bidplaats voor de vrede. De basiliek wordt gebruikt voor parochiale en grote nationale vieringen. Maar daarnaast vervult de Basiliek van Koekelberg ook een belangrijke culturele functie. Het is een meesterwerk van art deco. Dit prachtige monument getuigt van een eigentijdse kunst expressie met de wens om - zoals in de renaissance - de eeuwige schoonheid te benaderen. Haar architect, de Gentenaar Albert Van Huffel, liet geen enkele ruimte onbenut, want onder de vloer van dit immense gebouw nestelde hij plaatsen voor vergaderlokalen, een crypte, een theaterruimte, een weekkapel, een conciërge woonst... een stad in de stad! De basiliek herbergt tevens twee musea, er worden jaarlijks verschillende tentoonstellingen georganiseerd en u kunt er genieten van een prachtig panoramisch zicht over Brussel! Hoog tijd dus om kennis te maken met dit meesterwerk. De rondleiding (inclusief het panoramisch zicht) duurt 2 uur.

- 🕒 **Zondag 25 februari om 15u00**
- 📍 **Nationale Basiliek van het Heilig Hart, Basiliekvoorplein 1, Ganshoren**
19 Bossaert-Basiliek 13 53 87 Riethuisen ♿
- 💶 **6 euro**
- 📧 **Inschrijven via carla.dejonghe@parlement.brussels of tel. 02/772.98.12**

Geleid bezoek aan volkssterrenwacht MIRA

Volkssterrenwacht Mira is in de loop der jaren uitgegroeid tot een echte aantrekkingspool voor al wie interesse heeft in wat er zich in het heelal afspeelt en ontvangt ieder jaar vele duizenden bezoekers, zowel in groepsbezoeken als tijdens opendeurdagen of tijdens de openingsuren voor individuele bezoekers. De sterrenwacht beschikt over een uitgebreide tentoonstellings- en experimenteerruimte, verscheidene multimediazalen en wellicht het uitgebreidste astronomische instrumentarium van een Belgische volkssterrenwacht, met twee vaste telescoopkoepels, een vast opgestelde zonnetelescoop en een hele verzameling grote en kleine verplaatsbare telescopen. Ook een weerstation ontbreekt niet. Interesse in dit bezoek? Aarzel dan niet, want de plaatsen zijn beperkt!

- 🕒 **Maandag 15 april om 20u00**
- 📍 **Volkssterrenwacht MIRA, Abdijstraat 22, Grimbergen**
De Lijn heeft bussen vanuit Brussel-Noord en Vilvoorde naar Grimbergen ♿
- 💶 **3 euro voor leden / 5 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via pjdecoster@willemsfondsbrussel.be**

Nieuwe wandelingen met storywalker Jan Puype

Yesterday!

Hoe ons leven er vandaag uitziet vinden we vaak evident. We kunnen ons zelfs niet inbeelden dat het ooit anders was en hoe het dan wel vroeger was. Op 16 maart reizen we doorheen de tijd en ontdekken dat wat we kennen vaak van (zeer) recente datum is.

In deze wandeling passeren een resem vrij recente 'uitvindingen' de revue die heel ons persoonlijke, maar ook het maatschappelijk leven veranderden: onder andere het eerste Brusselse voetpad, een sjiek hotel, het ontstaan van musea, hoe de klokken anders tikten, over middeleeuws en hedendaags shoppen, warm en koud waren vroeger anders, omtrent cafés en restaurants, licht in de stad, geuren en kleuren, ... na deze wandeling kijk je wellicht anders naar je eigen leven en omgeving.

- 🕒 **Zaterdag 16 maart om 10u00**
- 📍 **Afspraak op de trappen van de Coudenberg-kerk aan het Koningsplein, Brussel** 1 5 29 38 63 65 66 71 86 Centraal Station ♿
- 💶 **10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be**

Rond het meer van Genval

Wist je dat de Côte d'Azur net onder Brussel lag? Lac de Genval was lange tijd the place to be voor al wat chique en mondain was. De komst van de trein zorgde voor de metamorfose. Een wandeling langs pareltjes van huizen en een nog steeds wonderschoon meer.

We spreken af aan het station van La Hulpe (Terhulpen) en trekken van daar naar het Lac de Genval. Onderweg houden we halt bij het zomerhuis van Victor Horta, duiken in het turbulente leven van een wereldberoemde cellist, zien we hoe een slimme advocaat een moerasgebied omtoverde tot goud, wat Schweppes en Guinness gemeen hebben, hoe een opvliegend ventje het tot beeldhouwer schopt, waarom de Bende van Nijvel van bossen houdt en ontdekken we dat Latijnse missen vandaag nog steeds springlevend zijn.

- 🕒 **Zaterdag 27 april om 14u00**
- 📍 **NMBS-station La Hulpe (een treinreis van 36 minuten vanuit Brussel-Centraal)** ♿
- 💶 **10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be**

Bezoek aan sociaal project **Groot Eiland** & lunch bij **BelMundo**

Groot Eiland biedt talentvolle Brusselaars die ver van de arbeidsmarkt staan de kans om hun competenties en creativiteit te ontplooiën. Via opleiding, werkervaring en jobcoaching in uiteenlopende sectoren zoals schrijnwerkerij, verkoop, horeca en stadslandbouw, worden ze begeleid op weg naar een job. Duurzaamheid, sociaal ondernemen en een economisch realistisch business model gaan hand in hand.

We bezoeken de schrijnwerkerij en gaan dan naar BelAkker. Dit is het stadslandbouwproject van Groot Eiland. BelAkker omvat 4 moestuinen waaronder La Petite Senne aan de Henegouwenkaai. Daarna nemen we een kijkje in hun winkel. Deze bioshop is ontstaan uit een samenwerking tussen Groot Eiland, The Food Hub groothandel en Valdibella, een coöperatie van biologische boeren. De medewerkers van de winkel worden via een inschakelingscontract opgeleid bij The Food Hub.

Een deel van de groenten die ze kweken, worden verwerkt in hun restaurants. Logisch dus dat we er ook gaan lunchen om dit te proeven! BelMundo is het restaurant van Groot Eiland in de gerenoveerde brouwerij van BelVue. Je hebt de keuze tussen het dagmenu, de veggie dagschotel, de pasta bolognaise, de seizoenssalade of de veggie salade. Hierbij krijg je 2 drankjes. Bij inschrijving zullen we je naar je keuze vragen.

- 🕒 **Donderdag 21 maart om 11u00 (verzamelen om 10u45 aan de ingang)**
- 📍 **BelMundo, Henegouwenkaai 41-43, Sint-Jans-Molenbeek**
51 89 Ninoofsepoort 82 Driehoek 🚶
- 💶 **15 euro**
- 📧 **Inschrijven via carla.dejonghe@parlement.brussels of tel. 02 772 98 12**

Lentebloemstuk met Marleen

Zin in een gezellige, creatieve, sfeervolle avond? Op woensdagavond 20 maart 2024 organiseert Willemsfonds Woluwe een workshop lente/paasbloemstuk onder leiding van Marleen, die vele jaren de zaak Creaflor runde. Ze staat garant voor professionele begeleiding. In de prijs is het materiaal inbegrepen: de sierpot, de oasis, de decoratieve elementen en natuurlijk ook diverse snijbloemen van het seizoen. Je hoeft enkel zelf een schort mee te brengen. Het wordt alleszins een fleurige avond met een mooi resultaat om mee naar huis te nemen!

- 🕒 **Woensdag 20 maart om 19u00**
- 📍 **GC Kontakt, Orbanlaan 54, Sint-Pieters-Woluwe** 39 Luchtvaart 🚶
- 💶 **25 euro voor leden / 35 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via carla.dejonghe@parlement.brussels of tel. 02 772 98 12**

Rondleiding op de Begraafplaats van Molenbeek

We hebben met het Willemsfonds al heel wat prachtige en interessante Brusselse begraafplaatsen bezocht met een gids. De klassiekers kent wellicht iedereen: Laken, Brussel(Evere), Elsene en Ukkel Dieweg. Daarom zochten we de voorbije periode ook naar de minder bekende, maar even bijzondere plekken waar mensen hun definitieve rustplaats hebben gevonden, vaak onder of in knappe grafarchitectuur en -kunst. Zo verkenden we reeds Watermaal-Bosvoorde, Sint-Joost-ten-Node en Jette, en nu trekken we naar ... Sint-Jans-Molenbeek!

Want ook daar bevindt zich een mooie begraafplaats waar heel wat over te vertellen is. Deze gemeentelijke begraafplaats ontstond in 1864; tot dan werd er begraven op het kerkhof van Molenbeek rond de (oude, reeds afgebroken) Sint-Jan-de-Doperkerk. De gemeente ontteigende een stuk grond in de buurt van de Kasteelhoeve Karreveld voor de nieuwe begraafplaats en verschillende oude graven verhuisden mee, waardoor de oudste grafsteen er uit het jaar 1706 is.

Op de begraafplaats komen we voorts vele oude grafkapellen en grafmonumenten tegen, half ingegraven neo-classistische graf galerijen met een bijzonder achthoekig paviljoen en een ereperk van gesneuvelden (waar o.a. Jean-Baptiste Piron ligt, die met de bekende Brigade Piron mee West-Europa hielp bevrijden tijdens de Tweede Wereldoorlog). In 2016 werden de graf galerijen overigens bijzonder fraai gerenoveerd.

Het grafmonument van Henri Hollevoet, burgemeester van 1879 tot 1911 en in die jaren ook Willemsfondser.

- 🕒 **Zaterdag 9 maart om 14u00**
- 📍 **Gentsesteenweg 539, Sint-Jans-Molenbeek**
49 53 82 Begr. Molenbeek 🚶
- 💶 **8 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be**

Avondwandeling in het Zoniënwoud

Op zaterdag 24 februari organiseert Willemsfonds Sint Agatha Berchem, samen met een gids van Ultimate Hiking een avondwandeling in het Zoniënwoud.

We verkennen het woud 's avonds, in het donker, en dompelen ons onder in de geluiden van de natuur. Het traject is 10 km lang en brengt ons van het Wienerplein in Bosvoorde naar de Grippensdelle en we passeren kort de Bezemhoek, waar schilder Rik Wouters ooit woonde. We proberen zoveel mogelijk langs kleine paden te wandelen in de hoop ook één of ander dier tegen te komen. Maar dat betekent misschien ook dat modder en gladheid van de partij kunnen zijn.

- 🕒 **Zaterdag 24 februari om 18u30**
- 📍 **Plaats van afspraak wordt bij inschrijving bekendgemaakt** ♿
- 💶 **5 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden**
- 📧 **Inschrijven via ilsecarle@hotmail.com**

Tussen de soep en de feiten Charlotte Colman

Charlotte Colman, professor criminologie aan de Universiteit Gent en experte in drugsbeleid, vertelt in de reeks "Tussen de soep en de feiten" over de zorgwekkende toename van drugsgerelateerde incidenten in Brussel en Antwerpen. Beide steden worden geconfronteerd met geavanceerde drugsnetwerken die niet alleen de volksgezondheid in gevaar brengen, maar ook leiden tot een toename van criminaliteit. Criminele organisaties gebruiken de lucratieve drugshandel immers als middel om hun invloed en controle uit te breiden. Als reactie hierop werkt de overheid aan het herzien en verbeteren van haar strategieën om deze problemen aan te pakken.

- 🕒 **Dinsdag 6 februari - Soep om 12u00 en de spreker begint om 12u30**
- 📍 **Muntpunt Grand Café, Munt 6, Brussel**
1 3 4 5 29 88 89 De Brouckère ♿
- 💶 **Gratis**
- 📧 **Inschrijven is niet verplicht, maar wel aanbevolen: via www.muntpunt.be**

Ukkels Eetfestijn met stoofvlees en tomaat-garnaal

Kom in fijn gezelschap genieten van ons befaamde stoofvlees of van onze heerlijke tomaat-garnaal, uiteraard met lekkere verse frietjes erbij. Een soepje als voorgerecht? Een stukje taart als dessert? Jezelf verwennen met een glaasje wijn of bubbels? Dat kan allemaal. Het eetfestijn gaat naar jaarlijkse gewoonte door bij Royal Leopold Ukkel, vanaf de middag tot 's avonds. Hoewel inschrijven niet verplicht is, vragen we om a.u.b. wel een seintje te geven als je zal komen.

- 🕒 **Zaterdag 23 maart doorlopend van middags tot en met 's avonds**
- 📍 **Royal Leopold Ukkel, Zwartbeekstraat 23, Ukkel**
4 82 97 Kruispunt Stalle ♿
- 💶 **Prijzen afhankelijk van wat u bestelt**
- 📧 **Inschrijven via laurentvanderelst@hotmail.be of tel. 0476 29 09 83**

Sportief weekend in Manderfeld - Hoge Venen

In maart staat het jaarlijkse sportieve weekend van Willemsfonds Neder-over-Heembeek voor de deur, van vrijdag 22 maart tot en met zondagmiddag 24 maart. We duiken traditiegetrouw in de gezellige sfeer van Hotel 'Eifeler Hof' in Manderfeld, waar we 2 nachten zullen verblijven.

Programma

Op vrijdagnamiddag starten we met een wandeling van zo'n 5 km, gevolgd door een heerlijk diner in het hotel rond 19 uur.

Zaterdag starten we na het ontbijt om 10 uur met een stevige wandeling van 12 à 14 km door de prachtige Hoge Venen. Vergeet niet je aangepaste kleding en stevige wandelschoenen mee te nemen. Een tussenstop is voorzien rond 13 uur. Wees voorbereid op een route omgeven door natuur en bossen, met weinig stopplaatsen onderweg. Terug in het hotel wacht ons een smakelijk avondmaal, gevolgd door een boeiende quiz, georganiseerd door één van onze leden.

Voor de sportiefste onder ons is er op zondagochtend nog een mogelijkheid voor een laatste wandeling van ongeveer 2 uur. Na een gezamenlijke lunch keren we tevreden huiswaarts.

- 🕒 **Vrijdag 22 maart - zondag 24 maart**
- 📍 **Hotel Eifeler Hof, Manderfeld 304, Büllingen** ♿
- 💶 **85 euro per nacht (incl. ontbijt)**
- 📧 **Inschrijven via denise.vergeylen@telenet.be**
De plaatsen zijn beperkt, dus schrijf je snel in.

Boekvoorstelling - Waarom het beste nog moet komen

Premier Alexander De Croo komt in Sint-Gillis zijn nieuwste boek 'Waarom het beste nog moet komen' voorstellen. Hij vertelt waar zijn onverwoestbare vooruitgangsgeloof vandaan komt en hoe dit in de Wetstraat 16 alleen maar sterker is geworden.

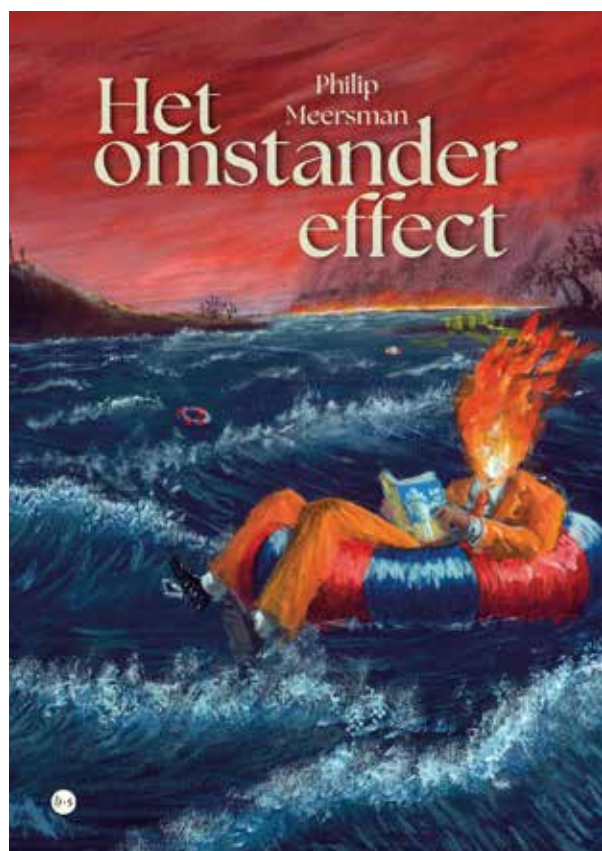
Maar hij blikt ook vooruit naar de toekomst. Hoe bewaken we onze vrijheid en versterken we onze democratie? Hoe herstellen we de sociale lift voor de komende generaties? Hoe overstijgen we de polarisatie en maken we samenwerken opnieuw aantrekkelijk?

'Waarom het beste nog moet komen' gaat radicaal in tegen doemdenken, nationalisme en afbraakpolitiek. Het is een pleidooi om geen millimeter in te boeten op onze waarden. Om niet in onze schulp te kruipen, maar om meer dan ooit uit te gaan van onze eigen sterkte.

- 🕒 **Woensdag 28 februari om 19u30**
- 📍 **Cultureel Centrum Jacques Franck, Waterlooosteenweg 94, Sint-Gillis**
3 4 48 52 Sint-Gillisvoorplein ♿
- 💶 **Gratis**
- 📧 **De boekvoorstelling zal tweetalig (Nederlands-Frans) zijn.**
Inschrijven via <https://boekvoorstelling.willemsfondsbrussel.be>
Meer info via pjdevos@gmail.com

In de schijnwerpers

"Het omstandereffect" van Philip Meersman

Win een exemplaar!

Het omstandereffect is te koop in de boekhandel aan 17,50 euro. Wil je echter kans maken om het boek gratis toegestuurd te krijgen? Neem dan voor 24 februari deel aan onze wedstrijd:

<https://boekenactie.willemsfondsbrussel.be>

Veel succes!

De winnaars van de winactie uit de vorige editie van Kortweg, toen we "Alkibiades" van Ilja Leonard Pfeijffer en "Woke is het nieuwe Marrakechpact" hebben verloot:

M. Buyse uit Vorst, P. Magermans uit Elsene, N. Perdaens uit Dendermonde, J. Roche uit Elsene, D. Vandeuren uit Schaarbeek. Proficiat!

Waar te beginnen? Dat is de openingsvraag die men zich kan stellen bij het lezen van de nieuwe dichtbundel van Philip Meersman. In de intro van 'Het Omstandereffect' suggereert hij zelf een andere volgorde voor de gedichten, om zo de leeservaring te veranderen.

Nu, ongeacht welke volgorde men kiest, een opmerkelijke leeservaring wordt het sowieso wel. Jettenaar Meersman is al een tiental jaar erg actief als poëzie-organisator, in binnen- en buitenland. Hij organiseerde onder meer het WK Poetry Slam toen dat in 2022 plaatsvond in Brussel. Jaarlijks zorgt hij ook voor de programmatie van het Willemsfonds Planetarium Poetry Fest. En publiceerde eerder al dichtbundels, zowel in het Nederlands als het Engels. Kortom, de man heeft poëtisch al bijzonder veel watertjes doorzwoomen.

We waarschuwen liefst op voorhand. 'Het Omstandereffect' zal niet voor ieders (poëtische) meug zijn. Meersmans gedichten zijn experimenteel en soms ook erg hermetisch. Hij laat zich dan ook graag inspireren door Paul Van Ostaijen en kan gezien worden als een erfgenaam van het (doorgedreven) dadaïsme. In feite verdient 'Het Omstandereffect' het ook om in volle glorie tot zich genomen te worden. Dat wil zeggen; ook los van het papier, tijdens een performance. Een kunst die Meersman trouwens tot in de puntjes beheerst.

Meersmans poëzie in deze bundel beslaat veel terreinen. Vaak zijn die ook zeer herkenbaar, zoals het gedicht 'le paysage isolé' dat refereert naar zijn dorpsgenoot en andere inspiratiebron, René Magritte:

Ik zie niks door het landschap / in de Magritte-blaauwe lucht / verdampen gedachten / ... / de nacht valt steeds vroeger / want een heup dient vervangen / breuklijnen kraken de wereldschijf / de einder rijkt niet ver meer / ik dicht de gaten in de stilte / mijn vocht wordt uit de lucht gehaald / het borrelt ritmisch / als een "Neen, dit is géén..."

Opvallend is ook dat de Christusfiguur een prominente rol in 'Het Omstandereffect' heeft gekregen, met een eigentijdse piëta (XIII) en het gedicht "Ecce Homo", waaruit volgende verzen:

"De doornenkroon wacht op me / voor 't eind / aan de halte waar de bus nooit stopt / onbehaaglijk hoge tonen ontglippen mijn overspannen stembanden / dierlijk laag gegrom volgt"

Deze bundel is vooral een poëtische odyssee, zonder echt centrum. Of althans toch geen centrum dat Meersman vast kan of wil grijpen. Dat weerspiegelt zich niet enkel in de thematische variatie van de gedichten (niet enkel in plaats, maar ook in tijd), maar ook binnen de gedichten zelf. Die walsen, soms op gruwelijke wijze, rond een niet uitgesproken kern. Wat dat betreft zegt de titel natuurlijk ook wat ze zegt. De onreactieve omstanders zijn gelijktijdig medeschuldigen én waarnemers van dienst. Ze vormen de bril waardoor de werkelijkheid bekeken wordt. En dat zorgt voor een boeiende leeservaring.

Kurt Deswert

Stroming

*De wereld lijdt aan boulimie
magisch realisme
van volgestouwde magazijnen
opgesnoven melkpoederzakken
aflaten van ooit uitgemolken uiers
hormonale vergiffenis vol steroïde antibiotica*

*De wereld lijdt aan anorexie
expressionisme
van overvliegende vrachtvliegtuigen
boomloze bergen gebombardeerd met bloem
van wegtrekkende troepen en verlaten vluchtelingen
overgelaten aan 's vijands vrije hand*

*De wereld lijdt aan neurose
abstract conceptualisme
van ecologisch certificeren
van gepolijste projectielen
van unieke identiteit
van merkbewuste "branding"
van consumptie van kinderarbeid
en ethisch distantiëren*

*De wereld lijdt aan psychose
surrealisme
van 2 maten en 2 gewichten
van vrede zij met u
bij het doorboren van het hart
en het snoeren van de mond
van sekslaven, kindsoldaten, rampverkoop en cijferkijken*

*De wereld lijdt aan vergeef ons onze zonden want
we hadden 't niet zo geplan*

Voetnoten "Sneeuwwitje in Brussel" op de volgende pagina:

¹ De volksverhalen bevatten meer dan enkel bloeddorst. Neem nu het ronduit incestueuze 'Bontepels' (Allerleirauh) uit de tweede editie van Grimms' sprookjes, waarin een koning verliefd wordt op zijn eigen dochter en allerlei onmogelijke opdrachten moet uitvoeren – waar hij uiteindelijk ook in slaagt – om met haar te trouwen...

² Eckhard Sander - Schneewittchen: Märchen oder Wahrheit?

³ De Grimms gingen naar de universiteit van Marburg, die als Lutheraans-Protestantse universiteit werd gesticht in dezelfde periode waarin Margaretha's vader in zijn graafschap het Lutheranisme introduceerde.

⁴ Men dient dit allemaal ook te plaatsen in een gespannen periode van godsdienstige transformatie en de daaruit voortvloeiende sociale en religieuze strijd.

⁵ De zware omstandigheden van het werk ondergronds zorgden ook voor fysieke misvorming en gevallen van vertraagde groei bij de jonge kinderen.

⁶ De lokale toeristische website valt zelfs in het Nederlands raad te plegen: <https://schneewittchendorf-bergfreihei.jimdo.com/nederlands/de-mijnen/>

⁷ Die samen met de graaf van Horne in 1568 door de Hertog van Alva terecht gesteld zou worden op de Grote Markt...

⁸ Vermoedelijk met arsenicum

⁹ <https://www.dailymotion.com/video/x1jwu0n>

Brussels ondergronds

Ligt Sneeuwwitje begraven onder de Beurs?

Sneeuwwitje staat voor een comeback. Zowel op de scène als op het witte doek. In juli zal Studio 100 de musicalversie hernemen, terwijl Disney aankondigde in 2025 een live action remake van de tekenfilm in de zalen te brengen. Rachel Zegler (West Side Story) en Gal Gadot (Wonder Woman) zullen de hoofdrollen vertolken. De film zal geregisseerd worden door Greta Gerwig, die met Barbie vorig jaar de bioscoopzalen zowel wist te bekoren als te domineren. Met Sneeuwwitje krijgt Gerwig één van de bekendste filmpersonages ooit in handen. Maar, dat het verhaal achter het sprookje gebaseerd is op historische feiten, is minder bekend... Nóg minder bekend is dat de levensechte Sneeuwwitje geleefd heeft én begraven ligt ... in Brussel.

Toen 'Snow White and the Seven Dwarfs' in 1937 uitkwam, was het een unicum. Disneys allereerste lange animatiefilm veroverde miljoenen harten en zette de toon voor alles wat op animatiegebied nog zou volgen. Walt Disney had zijn inspiratie gehaald bij een stille film uit 1916. Die was op zijn beurt dan weer gebaseerd op een theaterversie van het welbekende sprookje van Jacob (1785-1863) en Wilhelm (1786-1956) Grimm. De twee armlastige Duitse taal- en letterkundigen hadden in 1812 hun 'Kinder- und Hausmärchen' gepubliceerd. Het boek was het resultaat van een jarenlange zoektocht en verzameling van Duitse volksverhalen. De eerste editie van hun werk bevatte 86 sprookjes, waaronder ook "Sneeuwwitje".

De 'Kinder- und Hausmärchen' waren aanvankelijk nogal droge hap. Het was een academisch werk, boordevol voetnoten (!), neergeschreven om -in volle Romantiek- het Duitse culturele erfgoed vast te leggen voor de eeuwigheid. Het werk van de Grimms werd in academische middens nogal met de nek aangekeken... Het vond daarentegen wel weerklank bij de massa. Ondanks - of net dankzij

- de gruwel en bloeddorstigheid in de verhalen, raakten de sprookjes al gauw een emotionele snaar bij de Duitse en later ook Europese bevolking. Voor de Grimms werd het snel duidelijk dat ze een heuse cashcow gevonden hadden. In de volgende decennia zouden ze nog talloze aanvullingen en herwerkte versies van hun sprookjes doen verschijnen. Langzaam vijlden ze er ook de gruwelijke elementen af, zodat de verhalen ook een pak salonfähiger werden voor de allerkleinsten¹.

Er doen verschillende theorieën de ronde over waar Jacob en Wilhelm nu juist het verhaal van Sneeuwwitje op wisten te delven. In de jaren negentig van de vorige eeuw kwam een regionale historicus uit het Duitse Hessen na nauwgezet onderzoek (dat 26 jaar in beslag nam) echter met een bijzonder plausibele oorsprong voor het sprookje op de proppen².

Volgens hem hadden de broers hun inspiratie geput uit het levensverhaal van de Duitse gravin Margaretha von Waldeck (1533-1554). Waldeck was een vorstendommetje en leengebied van Hessen, niet zo ver van waar de Grimms opgroeiden³. Margaretha's vader introduceerde er in de vroege 16de eeuw het Lutheranisme. Een ingreep die ook bepalend zou worden voor het leven van zijn dochter. Die was volgens de overlevering beeldschoon...

Een heleboel elementen uit Margaretha's levensverhaal resoneren in het sprookje van de Grimms. Net als Sneeuwwitje verloor ook Margaretha op jonge leeftijd haar moeder. Haar vader hertrouwde een paar jaren later. Of het een boze stiefmoeder betrof die er allerhande gruwelijke praktijken op nahield, is niet geweten. Maar, in de streek vonden er in diezelfde periode wel talloze heksenvervolgingen plaats. (De familie von Waldeck liet zich daarbij ook niet onbetuigd⁴.) Ook voor de dwergen uit het sprookje, bleken er lokale aanknopingspunten te bestaan. De streek stond immers bekend om haar mijnbouw. Ook Margaretha's vader bezat een aantal kopermijnen. In de nauwe Hessense mijngangen werd veelvuldig gebruik gemaakt van kinderarbeid⁵. De sprong van daar naar de dwergen uit Sneeuwwitje, is niet zo ver... Margaretha's broer zou het naburige Bad Wildungen trouwens mijnrechten verschaffen, waardoor er zich een mijnwerkerskolonie vestigde. Met huisjes die telkens bewoond werden door zo'n 10 à 20 mijnwerkers... Vandaag is het een toeristische attractie, die bekend staat als ... Schneewittchendorf...⁶

Naar Brussel

Margaretha's vader besloot zijn bevallige dochter de wereld in te zenden. In 1549 werd ze als hofdame naar het hof van Maria van Hongarije gestuurd, in Brussel. Het was een poging van Margaretha's vader om de plooiën glad te strijken met Karel V, Maria's broer. Tussen 1546 en 1547 hadden Karels troepen immers verschillende veldslagen in Duitsland uitgevochten tegen de Lutheraanse prinses (die deel uitmaakten van het zogenaamde "Schmalkaldische Verbond"). Karel won de oorlog, maar nam een aantal Lutheraanse vorsten gevangen waaronder Filips I van Hessen, leenheer van Margaretha's vader.

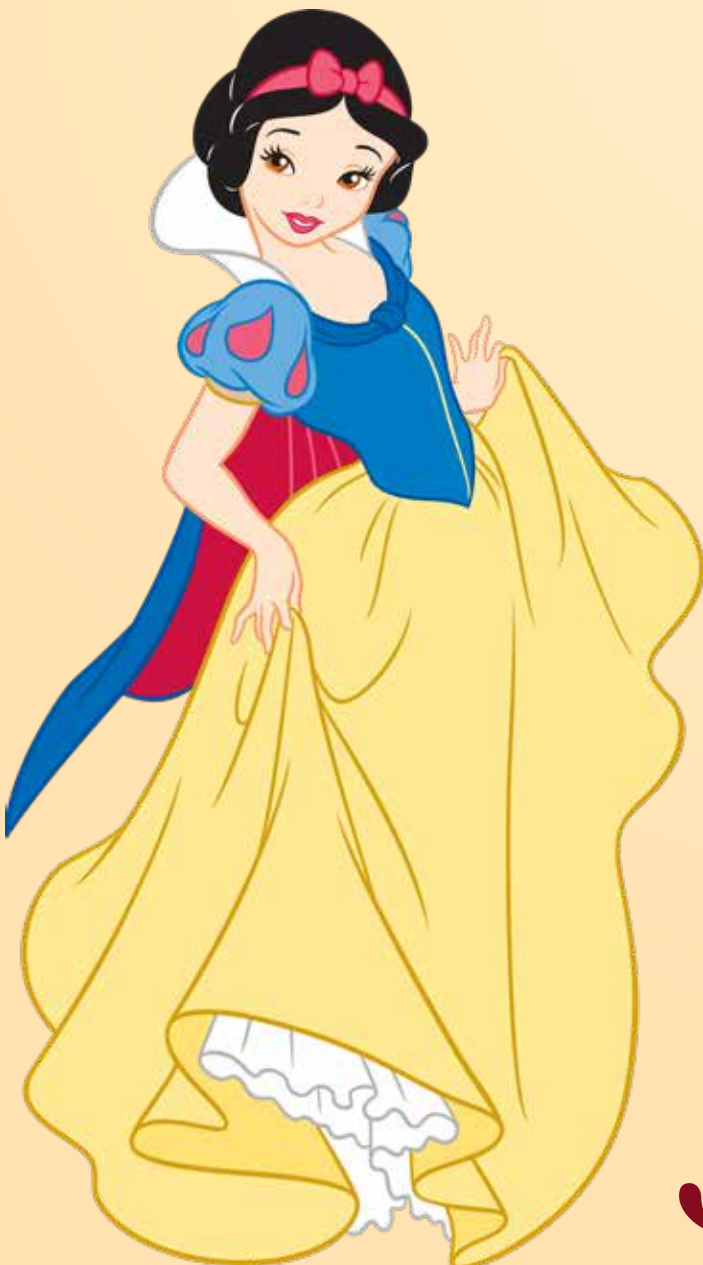
Margarethaliep aan het hof in Brussel met haar schoonheid meteen in de kijker bij een aantal vooraanstaande edelen, zoals Lamoraal van Egmont (1522-1568)⁷, maar ook bij

de jonge ... kroonprins Filips II (1527-1598) van Spanje... Een vrijage die niet naar de smaak was van de "powers that be". Een Lutheraanse prinses die aanpakt met de oerkatholieke Filips... Ondanks haar jeugdige leeftijd en goede gezondheid begon Margaretha op onverklaarbare wijze fysiek te verzwakken. Op 21-jarige leeftijd overleed ze, aan de adellijke plaag van het tijdperk; vergiftiging...⁸. Zo werd haar dood alleszins verklaard in verschillende gemeentelijke archieven en documenten...

De "echte" Sneeuwwitje stierf dus in Brussel. En daar werd ze ook begraven. Aan de Botermarkt, in de crypte van het Franciskanenklooster, waar eerder ook al Jan I van Brabant (Jan Primus) zijn laatste rustplaats vond. Het klooster werd in 1799 afgebroken. Op die plek verrees nadien het Beursgebouw. Stukken van de kloosterruïnes werden echter in de loop van de jaren opnieuw blootgelegd en vallen vandaag nog steeds te bezoeken, als deel van het Bruxella 1238 Museum (ingang via de vernieuwde Beurs & Brussels Beer World)

Of Sneeuwwitje nu echt Margaretha von Waldeck was? Met honderd procent zekerheid zal het nooit gezegd kunnen worden. Maar de theorie houdt alvast voldoende steek. Ze raakte intussen ook al verder verspreid. Zelfs de ZDF, de Duitse staatszender, zond in 2005 een reportage uit over 'Schneewittchen und der Mord in Brüssel'⁹. Talloze websites en artikels namen het verhaal intussen ook over... Maar, laat ons ook eerlijk zijn; waarom zou Brussel de laatste rustplaats van de échte Sneeuwwitje niet volop claimen? Zeker met de komende Sneeuwwitjerevival in het vooruitzicht. Het tragische verhaal van de beeldschoone freule die een speelbal werd van een religieuze en politieke machtsstrijd, is alleszins de moeite waard om verteld te worden. En als er dan toch, zoals in elk sprookje een levensles uit te putten valt, laat het dan de volgende zijn: dat Margaretha, veel meer dan de protagonisten uit haar tragische levensverhaal, voortleeft in de fantasie en dromen van miljoenen. Want per slot van rekening; wie niet in sprookjes gelooft, heeft niks van het leven begrepen...

Kurt Deswert

Trends roept 'Schwalbe' uit tot één van de beste boeken van 2023

Het tijdschrift Trends maakte eind december zijn eindejaarslijstje met de beste boeken van 2023 bekend. Tussen de vijf boeken van het jaar prijkte ook 'Schwalbe' van Kurt Deswert. Dit boek over het Belgisch voetbal tijdens WOII werd het afgelopen jaar door Borgerhoff & Lamberigts uitgegeven in samenwerking met het Brusselse Willemsfonds.

Schwalbe wekte veel aandacht op. In België, maar ook in Nederland, waar onder meer de NPO-radio er een reportage over maakte. Na de publicatie in januari van vorig jaar, volgde ook een succesvolle lezingenreeks op verschillende plekken in Brussel en Vlaanderen. In het najaar van 2023 gaf Kurt onder meer lezingen in Lier, in (het fort van) Breendonk en in het MAS in Antwerpen. Telkens voor een vol huis. De Kazerne Dossin, het Mechelse museum en memoriaal voor de Holocaust, heeft intussen zelfs besloten een onderzoeksarchief naar Deswert te vernoemen. Historici en onderzoekers uit binnen- en buitenland zullen er gebruik van kunnen maken. 'Schwalbe' wordt door de Kazerne Dossin gebruikt als basis voor voetbalgerelateerde rondleidingen.

Schwalbe-lezing in het Fort van Breendonk

Kurt is erg blij met de respons op 'Schwalbe': "De lezingen die ik tot nog toe heb gegeven, lokten telkens veel publiek. Ze leverden ook nieuw materiaal op. Door de lezing in Breendonk ontdekte ik bijvoorbeeld nog een tragisch verhaal uit Genk. Een erg boeiende stad natuurlijk; met al die mijnen, nationaliteiten en voetbalclubs... Het verhaal van de Joegoslavische steraanvaller Willy Pinter van Thor Waterschei, die als verzetsman in Breendonk gevangen werd gezet, terwijl één van zijn ploeggenoten er mensen hielp folteren, toont nogmaals haarfijn aan hoe verscheurend oorlog in feite wel is... Ook na de lezing in het MAS kwamen er opnieuw familieleden van mensen uit het boek met me praten... Dat gebeurt telkens weer. Mensen die een stukje verborgen familieleden willen reconstrueren..."

Schwalbe-lezing in Lier

Deswert hoopt dat Schwalbe ook langs Franstalige kant ontdekt wordt. Enkele van de meest opmerkelijkste verhalen over verzet en collaboratie uit zijn boek gaan immers over clubs als Standard, Sporting en Olympic Charleroi.

De Schwalbelezingen lopen ook in 2024 nog door. Voor meer info: houdt Kortweg in de gaten.

Het boek Schwalbe is ook nog steeds te koop, in de boekhandel en bij het Brusselse Willemsfonds. Wil je het bij ons bestellen aan 25 euro, stuur dan een mailtje naar hans@willemsfondsbrussel.be

flagey piano days

07-11.02.24

07.02

Daniil Trifonov,
Gautier Capuçon

10.02

Zubin Kanga
Stefano Bollani

08.02

Levi Schechtmann
Anna Vinnitskaya
& OPRL

Anna Vinnitskaya
& Ensemble
Appassionato

Lukas Sternath

09.02

Yaron Herman
Jussen Brothers
Spartak Margaryan
José Gallardo

11.02

Anna Vinnitskaya
Severin
von Eckardstein
Cédric Tiberghien
Evgeni Koroliov

flagey.be

Jules François Crahay

Back in the spotlight

Musée Mode & Kant & Dentelle Museum

23.02 —
10.11.24

ELLE marie claire LE SOIR BRUZZ

Violetstraat 12
1000 Brussel
fashionandlacemuseum.brussels

Begeleiding
Studio Atang

Grafiet! Inkt!

Elke derde donderdag
van de maand, 14-16 u.

ZIN OM TE TEKENEN? SCHILDEREN?

Acryl! Aquarel!

Pastel!
Houtskool!

Inschrijvingen
brusselsclubhouse@gmail.com

ONTDEK JE TALENT!

Koolmijnenkaai 34
1080 Brussel

<https://www.clubhouse.brussels/>

@clubhouseBrussels
ClubhouseBrussels

**CLUBHOUSE
BRUSSELS**

Bezorgd over je afhankelijkheid? Alcohol, drugs, pillen...?

Praten helpt!

Info
en telefonische
opvang
09 330 35 25
7/7 dagen
van 6 tot 22 u.

Je wil er iets aan veranderen. Voor jezelf en ook voor je omgeving, maar je weet niet goed hoe?

Het kan!

Praat er eens over, met ons. Dat kan alvast je eerste overwinning zijn!

Wanneer?

Elke eerste en derde woensdag van de maand van 20 u. tot 22 u. De precieze data vindt u op onze website:

www.sosnuchterheid.org/brussel

Waar?

huisvandeMens Brussel:
Saintelettesquare 17, 1000 Brussel (ingang via Akenkaai 1, naast het Kaaitheater)

Meer info 0488 980 683

sos
nuchterheid
Een nuchtere kijk op het leven

huis
van de mens
is vrijzinnig humanistisch

Het Brusselse Willemsfonds bestaat 150 jaar! In de vorige editie van Kortweg waren we reeds begonnen met over onze geschiedenis te vertellen. Toen schreven we over de eerste decennia van onze vereniging en de artikels eindigden aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog. Over deze oorlogsjaren is er helaas niet veel terug te vinden in de archieven. We weten er niet genoeg over om deze periode te reconstrueren. Dat is de reden waarom we nu verdergaan vanaf het interbellum.

6 Vlaams engagement tussen twee oorlogen in

Emile De Veen, langdurig voorzitter van de afdeling Brussel, en Julius Hoste jr. (tweede van rechts), 1936

Het Interbellum

Na de Eerste Wereldoorlog pikt ook het socio-culturele leven na enkele moeilijke jaren de draad terug op. De Vlaamse verenigingen schudden de naweeën van de activistische collaboratie tijdens de Eerste Wereldoorlog, die ook het Vlaamsgezind liberalisme zwaar had verdeeld, zo snel mogelijk van zich af en gaan weer aan de slag. Zo ook de Brusselse afdeling van het Willemsfonds, onder leiding van figuren als Emile De Veen, Theo Zels en Julius Hoste jr. Dat Willemsfonds stort zich terug op zijn vertrouwde activiteiten, met bibliotheken en volksvoordrachten, met toneel en muziek of koorzang, met de viering van grote momenten zoals het eigen 50-jarig bestaan in 1923. Het ledental neemt een vlucht omhoog en schommelt tijdens de jaren 1920 tussen drie- en vierhonderd, om in de jaren dertig ten gevolge van de economische crisis terug te dalen richting tweehonderd.

Coöperatie

Samen sterk lijkt wel de leuze te zijn tijdens de twintig jaar van het interbellum. De samenwerking met andere Vlaamsgezinde verenigingen in het Brusselse en de bundeling van de krachten wordt een prioriteit voor vele Willemsfondsen. De toepassing van taalwetten in bestuur en justitie handhaven en Nederlandstalig onderwijs promoten, om enkel de belangrijkste aandachtspunten te vermelden, dringen eensgezindheid op, zeker binnen de communautaire context van de hoofdstad.

In het begin blijft het wat voorzichtig aftasten. In 1919 is het Willemsfonds Brussel via Julius Hoste rechtstreeks betrokken bij de oprichting van het Algemeen Vlaamsch Verbond en het Vlaamsch Fonds waarin samen met katholieken en socialisten gestreefd zou worden naar de realisatie van een Vlaams minimumprogramma, inclusief de vernederlandsing van de Gentse universiteit. De vele

zuilorganisaties koesteren echter nog teveel wederzijds wantrouwen om tot een stabiele samenwerking te komen. De werking verwatert en er moet een nieuwe formule worden gezocht. En die wordt gevonden.

Er wordt in de daaropvolgende decennia samengewerkt rond heel diverse programma's en projecten met het Museum voor Kunst en Geschiedenis, het Museum voor Schone Kunsten, het Vlaams Pleitgenootschap van Brussel, het Vlaamsch Syndicaat, de Vereniging van Letterkundigen, het Verbond der Boekbewaarders van het Vlaamsche Land, het Vlaamsch Filmcomité en de Koninklijke Vlaamsche Akademie. Vlaamsgezinden in de hoofdstad vinden elkaar ook rond de grote vieringen van onder meer Hendrik Conscience, Emanuel Hiel, Peter Benoit, Nestor de Tière, Leo De Raet en Lodewijk Scheltjens.

In 1933 is de afdeling één van de stichtende leden van het Vlaamsch Verbond voor Brussel, dat op zijn hoogtepunt meer dan 160 flamingante Brusselse organisaties verenigt. Ze militeren er tot 1944 in het gezelschap van onder meer het Davidsfonds van de jonge Robert Van der Bracht, een socialistische fractie rond Hendrik Fayat en de Brusselse afdeling van de Vlaamse Toeristenbond VTB. Een mooi voorbeeld van het overstijgen van de ideologische grenzen is de oprichting van de Oudersbond voor Brussel die zich zou bezighouden met de taaltoestanden in zowel het vrij als het officieel onderwijs.

Klassieke aanpak

De traditionele afdelingsactiviteiten rond de vernederlandsing komen wat op de tweede plaats te staan, maar blijven belangrijk. Het mooiste voorbeeld daarvan is de Willemsfonds Avondschool. De Nederlandsche Leergangen worden na de oorlog zo vlug mogelijk terug

opgepikt en het zijn opnieuw vooral anderstalige vrouwen uit de onderwijswereld die gangmaker zijn. Ze beginnen met een 100-tal leerlingen per jaar en verdubbelen dat aantal begin de jaren 1930. De halvering opnieuw in 1935 kan vreemd genoeg een overwinning worden genoemd. De stad Brussel beslist dat jaar immers om zelf een lessenreeks Nederlands te starten ten behoeve van de studenten van de Normaalscholen en nemen zo een flink deel van het werk (en de financiële zorgen) van het Willemsfonds over. In de loop der daaropvolgende jaren herstelt het leerlingenaantal zich echter snel en dit heeft veel te maken met een beslissing uit 1936 om het curriculum aan te passen. De Willemsfonds Avondschool start met haar cursus Nederlandstalige Handelscorrespondentie en scoort daarmee een primeur. Deze leergang wordt vrij snel dé sterkhouder van de avondschool.

De oude grievenscommissie van de afdeling wordt na de oorlog niet meer heropgestart. Petities en verzoekschriften vinden nog steeds hun weg naar de administratie en de besturen, maar zijn secundair aan wat samen in de grotere samenwerkingsverbanden wordt gerealiseerd. Zo blijft het protest tegen de negatieve reactie van de regering Delacroix op het Vlaamse minimumprogramma van Van Cauwelaert & co in juni 1919 beperkt tot een kort telegram aan de regering: "Het Willemsfonds Brussel drukt leedwezen uit over het onbegrip waarvan uw rede inzake taalkwestie blijk geeft." Van verdere vergelijkbare initiatieven is geen spoor terug te vinden. Op lokaal niveau blijft de afdeling wel actief en mistoestanden in het Brusselse worden consequent aangekaart. De volksvoordrachten, zes tot acht per jaar, reiken eveneens met de regelmaat van de klok flamingante thema's aan en de afdeling maakt gretig gebruik van de beschikbare Vlaamse auteurs uit die periode. Voorzitter De Veen is bij de selectie ruimdenkend, niet enkel liberale sprekers worden uitgenodigd, maar ook socialisten zoals August Vermeylen.

Een levensbeschouwelijke pauzeknop?

Tijdens het interbellum houdt de afdeling zich op de vlakte wanneer het over de verdediging van humanisme en vrijzinnigheid gaat. Die behoedzaamheid, al dan niet te kaderen in het samenwerkingsverhaal met de andere zuilorganisaties, valt op. Tussen 1920 en 1940 stelt voorzitter Emiel De Veen een programma samen dat focust op de Vlaamse cultuur en op cultuur in Vlaanderen, beiden in de breedste zin van het woord. Literatoren en kunstschilders, poëten en kunstrichtingen, verantwoord cultureel reizen en folklore komen aan bod. Ook politiek boegbeeld van de afdeling, minister van onderwijs Julius Hoste jr., houdt zich aan deze thematiek. Best mogelijk dat tot halfweg de jaren 1930 onder vooral zijn invloed veel aandacht werd besteed aan de geleidelijke vernederlandsing van het openbaar leven en aan de erkenning van het Vlaams cultuurleven als een evenknie voor het dominante francofone cultuurleven. Dit verandert abrupt in 1936 wanneer Hoste tegelijkertijd ook alle middelen, zowel politiek als via de pers, gaat inzetten tegen extreemrechts en een boegbeeld wordt in de liberale strijd voor democratie. De Willemsfondsafdeling blijft echter vanop afstand toekijken en wacht af, vier jaar later is het te laat om nog een standpunt ter zake in te nemen.

Wij danken Liberas voor al het onderzoek- en schrijfwerk rond 150 jaar Willemsfonds Brussel! Liberas is het erfgoedcentrum voor de geschiedenis van het vrijheidsideaal in al zijn facetten. De organisatie is in 1982 opgericht als bewaarplaats voor de geschiedenis van het liberalisme in Vlaanderen en België. Intussen is Liberas uitgegroeid tot een archiefinstelling die zich ook richt op personen, denkgroepen, (niet-zuilgebonden) beroepsorganisaties, vrije beroepen en allerlei andere groepen die een bijdrage lever(d)en aan het realiseren van het vrijheidsideaal. Meer info over Liberas vindt je op www.liberas.eu

7 De oorlogsjaren 1940 - 45

Het culturele jaar 1939-1940 liep, om welgekende redenen, wat anders dan voorheen. De mobilisatie en oorlogsdreiging, gevolgd door de invasie door nazi-Duitsland, zorgden ervoor dat het jaarlijkse kunstfeest en de uitreiking van de diploma's van de Willemsfondsschool niet konden doorgaan. Een aantal leraars van de handelsleergangen werden opgeroepen voor het leger en verschillende studiejaar moesten samengevoegd worden.

Op het sociaal-cultureel vlak viel op dat, terwijl er in 1939 o.a. nog een lezing werd gegeven door ULB-professor De Smaele over de gevaren van het nationaal-socialisme, men zich voortaan vooral op kunst & cultuur focuste. Waaruit bestond dit activiteitenaanbod dan? Lezingen, lezingen en nog eens lezingen, af en toe ondersteund door lichtbeelden. In Oud Hotel Scheers, op de Kruidtuinlaan, gaf prof. Olbrechts een lezing over de "Stijlgebieden in de kunst van Belgisch Congo", Julius Hoste jr. vertelde over Marnix van St. Aldegonde, Dr. Grauls sprak over "De Vlaamsche spreekwoorden van Pieter Breughel", enzovoorts. Deze activiteiten gingen door tot 3 april 1940, een kleine maand voor de inval.

En dan begonnen de oorlogsjaren ...

Tijdens de bezetting werd heel veel verboden, zeker op het vlak van vrijetijdsbesteding, en er was een avondklok. De voorzitter van het Brusselse Willemsfonds, Em. De Veen, werd door de "Propaganda-abteilung" ondervraagd over het Willemsfonds, zijn doel, werking en strekking, maar de Willemsfondsactiviteiten, de boekerij (bibliotheek) en de leergangen op de school konden gedurende de bezetting wel blijven doorgaan.

En zoals we ook reeds zagen bij het Brusselse voetbal (in het boek Schwalbe van Kurt Deswert, uitgegeven door het Brusselse Willemsfonds in 2023): wat wel nog mocht plaatsvinden van de Duitsers, was populair! Zo ook de "lezingen van een hoge culturele gehalte", die vanaf december 1940 opnieuw konden doorgaan en waar telkens een groot publiek aanwezig was. Dat de zaal waarin de lezingen plaatsvonden verwarmd was zal, zeker in de wintermaanden en in periodes van kolenschaarste, ongetwijfeld ook hebben meegespeeld in deze populariteit.

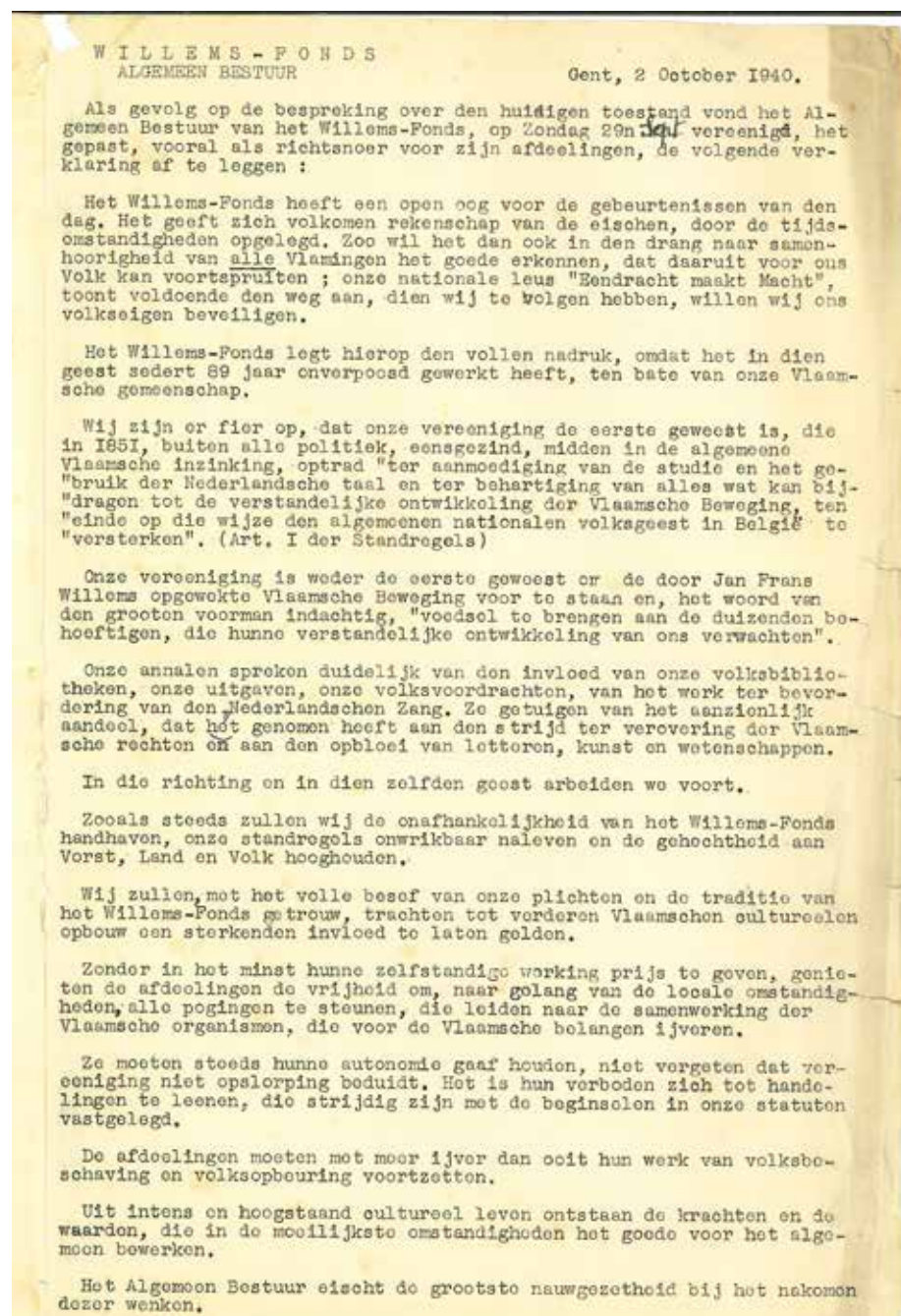
Daarnaast werden ook voordrachtenreeksen ingericht in samenwerking met de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis en de Musea voor Schoone Kunsten. En er waren Willemsfondsavonden in de KVS: komedies en toneelvoorstellingen die werden aangekondigd als "een gezelligen feestavond voor U en Uw familie" aan de gunstprijzen van 5 frank voor alle benedenplaatsen.

Het ledenaantal in deze jaren steeg ook indrukwekkend snel. Van 333 leden in 1939-40 tot 1086 leden in 1944-45. Dit had te maken met de culturele activiteiten, maar ook met de boekerij. Nederlandstalige boeken waren altijd al belangrijk geweest voor het Willemsfonds – in het eerste jaar van de bezetting was er trouwens ook een grote oproep om boeken in te sturen, zodat ze konden gedoneerd worden aan oorlogsverminkten in het Militair Gasthuis – en de uitleencijfers van de boekerij groeiden enorm tijdens de oorlogsjaren. Om u een beeld te geven: in 1925 werden er zo'n 50.000 boeken uitgeleend en nadien zakte dit stelselmatig tot minder dan 15.000 uitleningen in 1939-1940. In 1944-1945 was dit opnieuw aangegroeid tot meer dan 76.000! Het totaal aantal boeken verdubbelde ook tijdens de oorlogsjaren. En heel wat van deze lezers werden ook lid van het Willemsfonds, wat ook daar de stijging mee helpt verklaren.

Aan de goede kant van de geschiedenis?

Ondanks dat het Willemsfonds gewoon kon blijven functioneren tijdens de bezetting, hebben we nergens iets teruggevonden over mogelijke collaboratie. Het Willemsfonds zette zich natuurlijk wel in om Vlaams onderwijs in te richten en Vlaamse cultuur en literatuur te promoten, in een periode waarin Nederlandstaligen natuurlijk nog lang niet de rechten hadden die men vandaag kent. Maar zoals prof. Pieter Lagrou ons in 2020 vertelde tijdens een lezing over verzet en collaboratie: aan liberale kant werd, op een heel zeldzame uitzondering na en in tegenstelling tot heel wat andere strekkingen, niet gecollaboreerd.

Zo werd in oktober 1940 een brief verstuurd vanuit het nationale Willemsfondsbestuur naar alle Willemsfondsafdelingen waarin duidelijk werd gemaakt dat zelfstandigheid en autonomie belangrijk waren en dat men zich dus niet mocht laten overhalen om tot collaboratie over te gaan.

In oktober 1940 stuurde het nationale Willemsfondsbestuur in Gent deze brief uit naar alle Willemsfondsafdelingen, waarin men duidelijk maakt dat ook tijdens de bezetting de onafhankelijkheid en autonomie van de organisatie essentieel blijft.

Een Brussels voorbeeld daarvan is dat men in 1942 een Jeugdkring had opgericht voor jonge Willemsfondzers. Dit was reeds lang een streefdoel geweest en met de stijging van het aantal leden kon dit ook gerealiseerd worden. Echter, meteen na de stichting ervan heeft men deze Jeugdkring opnieuw moeten ontbinden, om zo een verplichte aansluiting met het collaborerende "Volk en kunst" te vermijden. Pas in november 1944 zou de Willemsfondsafdeling Jong Brussel opnieuw het levenslicht zien, die wat dynamischere activiteiten zou organiseren zoals trektochten, dansfeesten, debatten over taboe-onderwerpen zoals polygamie, ...

Ook na de oorlog zet deze houding zich door. Zo werd de eerste diploma-uitreiking voor de leerlingen van de Taalcurssussen en de Handelsschool na de oorlog helemaal in het teken geplaatst van 's lands onafhankelijkheid en vrijheid, en er werd door voorzitter De Veen hulde gebracht aan Willemsfondzers die in de Duitse concentratiekampen overleden waren, zoals Arthur Vanderpoorten en Frans Desmidt, terwijl Julius Hoste jr. – die minister was in de Belgische regering in Londen – een voordracht gaf over moreel herstel.

In de volgende editie van Kortweg kan u het vervolg lezen. Op de website kortweg.brussels kan u ook de vorige artikels terugvinden. Volgende keer gaan we ook verder met de Brusselse Willemsfonds-stratnamen, waar we in deze Kortweg helaas geen plaats meer voor hadden.

Foto-album: een kleine terugb

28 oktober - Geleid bezoek aan de Begraafplaats van Jette

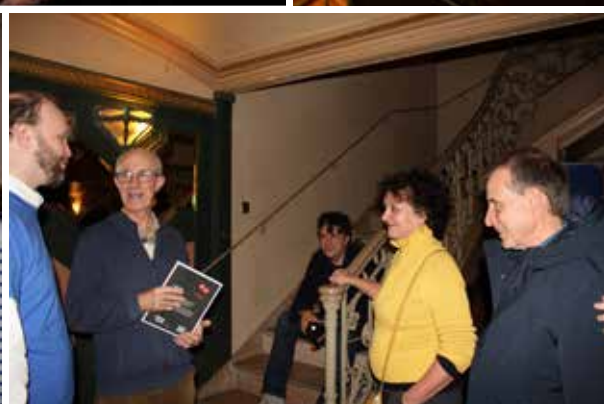

4 november - Geleid bezoek aan de Begraafplaats van Watermaal-Bosvoorde

Foto-album: een kleine terugblik

9 december - Voorstelling Raymond Solo in het Vaudeville Theater

We openen ons jubileumjaar - 150 jaar Willemsfonds Brussel - met een geweldig optreden van Raymond van het Groenewoud. Tijdens zijn soloconcert bracht hij op zijn zo kenmerkende, en overal gekende nummers, zowel de meer sfeervolle als de meer ingetogen.

Nadien boden we voor onze verjaardag, naar goede Willemsfondsgewoonte, iedereen nog een drankje aan.

Blik op de voorbije activiteiten

25 november - Geleid bezoek expo Nathan

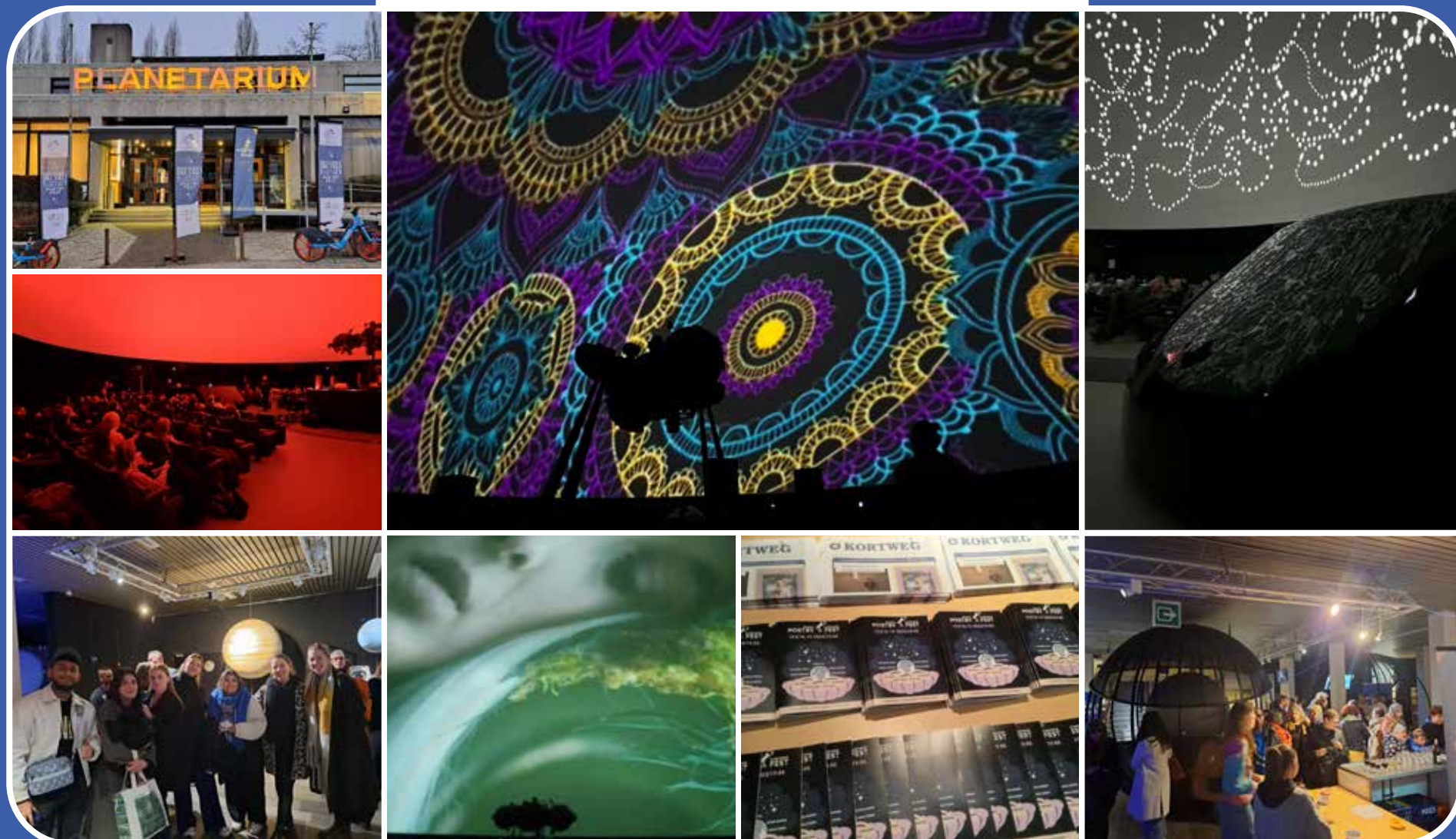
7 december - Geleid bezoek aan het Charliermuseum in Sint-Joost-ten-Node

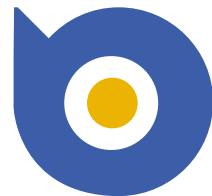

10 december - Geleid bezoek aan het gerenoveerde Magrittemuseum

15 en 16 december - Brussels Planetarium Poetry Fest

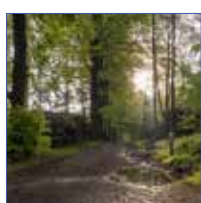
TUSSEN DE SOEP EN DE FEITEN: CHARLOTTE COLMAN

- 🕒 **Dinsdag 6 februari om 12u00, spreker begint om 12u30**
- 📍 Muntpunt Grand Café, Munt 6, Brussel
- 💰 Gratis
- 📄 Inschrijven via www.muntpunt.be
 - Willemfonds Brussel-Centrum i.s.m. Muntpunt, VUB, Citizenne, Vermeylenfonds, Davidsfonds, Masereelfonds, e.a.

STAND-UP COMEDY: JADE MINTJENS - "BEDANKT OM TE KOMEN"

- 🕒 **Zaterdag 17 februari om 20u00**
- 📍 Vaudeville Theater, Koninginnegalerij 11, Brussel
- 💰 15 euro voor leden / 20 euro voor niet-leden
- 📄 Tickets zijn te koop via jade.willemsfondsbrussel.be
 - Alle Brusselse Willemfondsafdelingen, met steun van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

AVONDWANDELING IN HET ZONIËNWOU

- 🕒 **Zaterdag 24 februari om 18u30**
- 📍 Plaats van afspraak wordt bij inschrijving bekendgemaakt
- 💰 5 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden
- 📄 Inschrijven via ilsecarle@hotmail.com
 - Willemfonds Sint-Agatha-Berchem

GELEID BEZOEK BASILIEK VAN KOEKELBERG

- 🕒 **Zondag 25 februari om 15u00**
- 📍 Nat. Basiliek van het Heilig Hart, Basiliekvoorplein 1, Ganshoren
- 💰 6 euro
- 📄 Inschrijven via carla.dejonghe@parlement.brussels of 02 772 98 12
 - Willemfonds Woluwe

BOEKVOORSTELLING ALEXANDER DE CROO "HET BESTE MOET NOG KOMEN"

- 🕒 **Woensdag 28 februari om 19u30**
- 📍 CC Jacques Franck, Waterlooosteenweg 94, Sint-Gillis
- 💰 Gratis
- 📄 Inschrijven via boekvoorstelling.willemsfondsbrussel.be
Meer info via pjdevos@gmail.com
 - Willemfonds Zuidwest-Brussel

EXPO JOSEF HOFFMANN: IN DE BAN VAN SCHOONHEID

- 🕒 **Zaterdag 2 maart om 14u00**
- 📍 Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Jubelpark, Brussel
- 💰 10 euro voor leden of met MuseumPass / 15 euro voor niet-leden
- 📄 Inschrijven via ilsecarle@hotmail.com
 - Willemfonds Sint-Agatha-Berchem

GELEID BEZOEK AAN DE BEGRAAFPLAATS VAN SINT-JANS-MOLENBEEK

- 🕒 **Zaterdag 9 maart om 14u00**
- 📍 Gentssteenweg 539, Sint-Jans-Molenbeek
- 💰 8 euro voor leden / 10 euro voor niet-leden
- 📄 Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
 - Willemfonds Kanal en Sint-Jans-Molenbeek

BRUSSELS CONCERTBAND: A JOURNEY THROUGH JAZZ

- 🕒 **Zondag 10 maart om 15u00**
- 📍 W:Hall, Charles Thielemanslaan 93, Sint-Pieters-Woluwe
- 💰 15 euro
- 📄 Tickets zijn te koop via concertband.willemsfondsbrussel.be
Meer info via suzanne.terhaar@willemsfonds.be
 - Willemfonds Podium & Muziek, Woluwe, Neder-over-Heembeek, Schaarbeek-Evere-Sint-Joost, Zuidoost-Brussel, Koekelberg en Ganshoren

GELEIDE WANDELING "YESTERDAY"

- 🕒 **Zaterdag 16 maart om 10u00**
- 📍 Trappen Coudenberg-kerk, Koningsplein, Brussel
- 💰 10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden
- 📄 Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
 - Willemfonds Kanal

WORKSHOP LENTEBLOEMSTUK

- 🕒 **Woensdag 20 maart om 19u00**
- 📍 GC Kontakt, Orbanlaan 54, Sint-Pieters-Woluwe
- 💰 25 euro voor leden / 35 euro voor niet-leden
- 📄 Inschrijven via carla.dejonghe@parlement.brussels of 02 772 98 12
 - Willemfonds Woluwe i.s.m. GC Kontakt

BEZOEK GROOT EILAND & BELMUNDO

- 🕒 **Donderdag 21 maart om 11u00**
- 📍 BelMundo, Henegouwenkaai 41-43, Sint-Jans-Molenbeek
- 💰 15 euro
- 📄 Inschrijven via carla.dejonghe@parlement.brussels of 02 772 98 12
 - Willemfonds Woluwe i.s.m. Fret & Verzet

SPORTIEF WEEKEND IN MANDERFELD

- 🕒 **Vrijdag 22 maart - zondag 24 maart**
- 📍 Hotel Eifeler Hof, Manderfeld 304, Büllingen
- 💰 Hotelkosten: 85 euro per nacht (incl. ontbijt)
- 📄 Inschrijven via denise.vergeylen@telenet.be
 - Willemfonds Neder-over-Heembeek

UKKELS EETFESTIJN

- 🕒 **Zaterdag 23 maart 's middags en 's avonds**
- 📍 Royal Leopold Ukkel, Zwartbeekstraat 23, Ukkel
- 💰 Prijzen afhankelijk van wat u bestelt
- 📄 Inschrijven via laurentvanderelst@hotmail.be of tel. 0476 29 09 83
 - Willemfonds Zuidoost-Brussel

GELEID BEZOEK AAN VOLKSSTERRENWACHT MIRA

- 🕒 **Maandag 15 april om 20u00**
- 📍 Volkssterrenwacht MIRA, Abdijstraat 22, Grimbergen
- 💰 3 euro voor leden / 5 euro voor niet-leden
- 📄 Inschrijven via pjdecoster@willemsfondsbrussel.be
 - Willemfonds Schaarbeek-Evere-Sint-Joost

GELEIDE WANDELING

"LANGS HET MEER VAN GENVAL"

- 🕒 **Zaterdag 27 april om 14u00**
- 📍 NMBS-station La Hulpe (Terhulpen)
- 💰 10 euro voor leden / 12 euro voor niet-leden
- 📄 Inschrijven via hans@willemsfondsbrussel.be
 - Willemfonds Kanal & Zuidoost-Brussel

Colofon

Werkten mee aan deze editie: Johan Basiliades, Renaud Ben Lakhal, Ilse Carlé, Frederik Ceulemans, Mireille Corteville, Pieter-Jan De Coster, Carla Dejonghe, Kurt Deswert, Pieter-Jan Devos, Herman Mennekens, Suzanne ter Haar, Hans Van Rompaey, Wim Vanobberghen en Denise Vergeylen. Dank ook aan Liberas, en in het bijzonder aan Bart D'Hondt en Sebastien Baudart, voor hun zeer gewaardeerde bijdragen rond 150 jaar Willemfonds Brussel.

Met de steun van deMens.nu, huisvandeMens Brussel, de Centraal Vrijzinnige Raad, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Wil je Kortweg gratis thuis aankrijgen? Of wil je deze niet meer ontvangen?

Laat ons iets weten via mail, telefoon of post. Tel. 0497 58 54 96

Mail: suzanne.terhaar@willemsfonds.be - Postadres: Andrée De Jonghstraat 12 bus 17, 1020 Laken

Vind onze activiteiten, artikels en volledige versies van Kortweg terug op onze websites:

www.willemsfondsbrussel.be - www.kortweg.brussels

BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST
**willems
fonds**

Met steun van:

